

ASSOCIACIÓ CATALANA DE
COMUNICACIÓ CIENTÍFICA

D'allò que hom parla, si més no una setmana l'any

El coneixement i la informació com a motors del progrés social i econòmic són dos conceptes en què sortosament, també a casa nostra, l'acord és unànime. Així, es pregonen i s'adopten amb (o sense) *intencionalitat* política com a prioritats de possibles actuacions a escala municipal, autonòmica, estatal i europea. També la ciència com a eina que fa possible aquest coneixement és considerada motiu d'atenció. No es poden entendre d'altra manera accions com la Setmana de la Ciència, en la qual tothom vol participar fins al punt que en l'edició d'enguany s'han arribat a aplegar més de 300 actes i 240 entitats entre col·laboracions i participants. Un d'ells, la presentació de *Passejades per la Barcelona científica*, dels companys Mercè Piqueras i Xavier Duran, amb un lúcid parlament de l'alcalde Clos, ha estat particularment atractiu.

No tot són alegries en aquestes latituds tan proclius a les paradoxes, ja que davant d'una Setmana de la Ciència que fem durar 12 dies, no ens falten proves per dir que la resta de l'any la ciència no interessa. Per repetit, el missatge sembla demagògic. Ningú no pot negar que estan succeint fets com ara convocatòries de projectes que perden la seva continuïtat i periodicitat anuals, decisions sobre concessió de projectes que es retarden mesos i mesos, precarietat laboral de joves investigadors postdoctorals que retornen o que no troben ocasió per retornar, *precaris* que cobren poc i amb retard, incongruències del sistema de finançament de la recerca estatal que el darrer any ha arribat a demanar justificació de despeses per avançat, desinformació i retard en el lliurament de subvencions provinents del nou Ministeri de Ciència i Tecnologia, ostensible disminució en el nombre de projectes aprovats, interpellacions parlamentàries motivades per l'execució d'una mínima part (30 %) del pressupost nacional de la ciència del 2001 i el poc interès de les empreses per la recer-

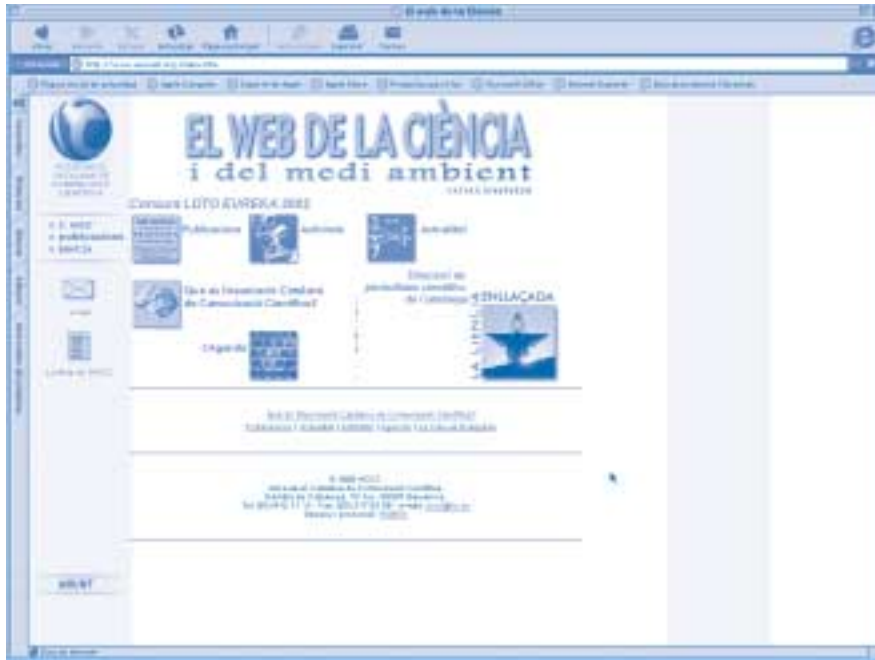
ca. Aquests fets, entre d'altres, no són un bon indicador de què el país gasta cada vegada més i millor en ciència, sinó que xoquen frontalment amb la suposada convergència cap a Europa argumentada amb xifres del PIB inflades amb despeses de *recerca militar*.

Tampoc es pot dir que hi hagi un progrés palpable en un aspecte tan important per a la construcció de la societat del coneixement com és la preocupació perquè la població rebi puntual formació i informació per poder decidir sobre temes clau, com ara la biotecnologia aplicada a l'alimentació i la genòmica a la medicina i a la reproducció. És trist recordar la progressiva desaparició de la comunicació científica dels mitjans escrits i parlats, i dels medis públics i privats del nostre entorn, i de la qual, el programa de Catalunya Ràdio «Sorbets de ciència» n'és un episodi recent (vegeu *Papers de l'ACCC 2002*; núm. 30).

Malgrat el sentiment que una impressió tan poc afalagadora de la realitat no fa per un editorial, és difícil canviar el discurs quan hom ha de treballar en circumstàncies tan poc favorables i es veu llunyà un canvi cap a la sortida (tan de bo estiguem equivocats!).

Gregori València
Vocal de l'ACCC
gvpqbp@iiqab.csic.es

El web de l'ACCC

Després de moltes vicissituds, ja disposem d'accés per actualitzar d'una forma àgil el web que la nostra Associació té a Internet, el Web de la Ciència i del medi ambient, al lloc <http://www.acccnet.org>. Per això engresquem els socis i les sòcies per tal que el visitin i ens facin arribar les propostes de millora i canvi que considerin oportunes i interessants.

Les propostes s'han de fer arribar a Mercè Fernández, membre de la Junta de l'ACCC, responsable dels elements on-line (uctt@bicat.csic.es).

La llista de distribució

La llista de distribució de l'Associació Catalana de Comunicació Científica té a finals del 2002 uns 240 membres que la utilitzen amb una certa fluïdesa. El seu funcionament, molt senzill, i la forma de subscriure's es poden consultar a <http://es.groups.yahoo.com/group/acccnet/>.

Val a dir que la llista, de subscripció reduïda, funciona sense moderador i tothom pot dir-li la seva sobre temes de ciència i comunicació. Cal recordar que des de fa uns mesos la llista no admet arxius annexos als missatges.

Les estadístiques són molt bones: si ens fixem en un mateix període (10 mesos, de febrer a novembre) dels anys 2001 i 2002, veurem que hi ha hagut un

creixement força notable dels missatges intercanviats entre els seus membres. Dels 458 correus enregistrats en el període esmentat del 2001, s'ha passat a 650 durant el 2002. Criden l'atenció, molt concretament, les dades del mes de novembre, en què dels 54 missatges del 2001 s'ha passat als 115 d'enguany. Pensem que la llista de l'ACCC és un bon marcador de com evoluciona la Setmana de la Ciència a casa nostra.

Els socis

Darrerament s'ha notat un augment de socis i animem els membres de l'ACCC a seguir informant de l'Associació Catalana de Comunicació Científica i els seus objectius a tothom que ho considerin oportú, facilitant la connexió amb l'Associació. En el web trobareu una fitxa d'inscripció que agilitarà enormement aquesta tasca.

Paral·lelament a l'ingrés de nous socis, la Junta de l'ACCC està actualitzant les dades dels seus membres i, per tant, es demana a tots els socis que hagin modificat cap de les seves dades, o que ho vulguin fer, que ho comuniquin al secretari (acccsecretaria@yahoo.es).

Associació Catalana de Comunicació Científica. Entitats col·laboradores

Dinars científics

El passat mes de novembre l'ACCC va col·laborar en l'organització d'un altre dinar-trobada entre professionals de la comunicació i científics i responsables de recerca del camp de la biotecnologia i l'alimentació, en el marc de les jornades organitzades per la Regidoria de Ciutat del Coneixement de l'Ajuntament de Barcelona. Al dinar, que tingué una àmplia resposta, hi assistiren entre d'altres el Dr. Pere Puig-

domènech (professor d'Investigació, CSIC); el Dr. Andreu Palou (vicepresident del Comitè Científic d'Aliments de la Unió Europea), i el Dr. Josep Tarragó (director general de l'Institut de Recerca i Tecnologies Agràries, IRTA).

Aquest tipus de convocatòria s'està consolidant i resulta molt satisfactòria professionalment per totes les parts que hi intervenen.

Campanya «Sorbets de ciència»

La campanya engegada arran de la desaparició del programa radiofònic «Sorbets de ciència», dirigit per Adolf Tobeña (vegeu *Papers* núm. 30), continua rebent adhesions de molts sectors diferents, tot i que sorprenentment es troba a faltar la signatura de certes persones molt properes a l'ACCC i la seva llista de distribució.

Probablement cal aclarir que, tot i que l'ACCC n'hagi pres la iniciativa, és convenient que cada soci *personalment* doni suport a la campanya i en faci difusió. Sabem que per a molta gent és una protesta evident, però cal fer el petit esforç de denúncia individual perquè esdevingui una reclamació col·lectiva.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

6 de febrer del 2003, Col·legi de Periodistes, 10 hores

La Junta Directiva de l'Associació Catalana de Comunicació Científica convoca
Assemblea General Ordinària

per al dia 6 de febrer del 2003, a les 9.30 hores en primera convocatòria,
i a les 10 hores en segona, al Col·legi de Periodistes de Catalunya
(Rambla de Catalunya, 10, 1r, de Barcelona).

L'ordre del dia serà tramesa oportunament per via postal a tots els associats.

Breus

- En la 7a Conferència Internacional de la xarxa PCST (Public Communication of Science and Technology – Xarxa de Comunicació Pública de Ciència i Tecnologia), celebrada a principis de desembre a Ciutat del Cap (Sud-Àfrica), el regidor de Ciutat del Coneixement de l'Ajuntament de Barcelona, Vladimir de Semir, ha estat nomenat president de la xarxa per als pròxims dos anys, responsabilitzant-se també de la 8a Conferència que tindrà lloc a Barcelona, en el marc del Fòrum 2004, els dies 3 a 5 de juny del 2004.

→ Informació a
<http://www.pcst2004.org>.

- L'APIA, l'Associació de Periodistes d'Informació Ambiental d'àmbit estatal, ha atorgat els seus premis anuals a la transparència informativa. Aquests guardons pretenen destacar les persones o institucions que durant l'any s'han distingit per afavorir (premi Via Apia) o dificultar (Via Crucis) les tasques dels periodistes ambientals. En l'edició del 2002, el premi Via Apia ha recaigut en l'organització conservacionista WWF Adena. El Via Crucis 2002 ha distingit la presidenta del Consell de Seguretat Nuclear, M. Teresa Estevan Bolea, «per les seves reiterades mostres d'obscurantisme (...); en definitiva, per considerar que la informació al públic no és una obligació inherent al seu càrrec».

Una mirada telescópica al caos

Dos nuevas revistas digitales de divulgación científica del Instituto Astrofísico de Canarias con dos enfoques diferentes

La importancia de la divulgación realizada desde los centros de investigación reside en que, en muchos casos, sirven como punto de referencia documental, como generador de noticias o de informador de la actualidad científica, tanto para el público general como para la prensa. En ellos es posible dar a conocer de una manera rigurosa avances científicos de campos específicos.

Un buen ejemplo de la simbiosis entre la investigación de alto nivel y la divulgación es el Instituto Astrofísico de Canarias (IAC). El trabajo de difusión de este centro es ya ampliamente conocido a través de los distintos programas de difusión cultural de que disponen: Museo de la Ciencia y el Cosmos, proyectos educativos para escolares y profesorado, programa de radio «Canarias innova», etc.

En este último año, además, han puesto en marcha dos nuevas revistas digitales con perfiles bien diferentes. Una de ellas, llamada *caosyciencia*, se presentó en agosto del 2002. Está tutelada por el IAC y subvencionada por el Programa Nacional de Difusión de la Ciencia y la Tecnología, del Ministerio de Ciencia y Tecnología. No se trata de una revista institucional y, por tanto, se aleja de los tecnicismos; esto hace que adquiriera un aire más artístico. El tema principal que trata es la astronomía, pero también habla de aspectos más generales y curiosos de la ciencia, lo que seguramente ayudará a despertar el interés del lector. Como se definen a sí mismos: «Habla de los artilugios utilizados en los centros de astrofísica, de eventos de interés, del conglomerado de saberes que hacen posible la observación astronómica, de productos divulgativos, de antiguas creencias, de la imaginación en la ciencia, de palabrejas o de los últimos descubrimientos», todo ello mediante un lenguaje llano, recursos visuales y muchas animaciones. Por otro lado, las

colaboraciones externas la hacen participativa y más informal, sin perder seriedad.

La otra revista digital es *GTCdigital*. En este caso se trata de un boletín informativo que vendría a ser el *making off* del GTC (Gran Telescopio CANARIAS), actualmente en construcción. Esta publicación aprovecha la singularidad del nuevo telescopio, que será uno de los más avanzados técnicamente, como «excusa» «excusa» para divulgar y dar a conocer uno de los proyectos punteros que se están realizando actualmente en este campo. El boletín permite realizar un seguimiento del proyecto e informa, de manera divulgativa, de las noticias o los temas que giran en torno a éste, aunque, también da la opción de enlazar con información más especializada. Los recursos utilizados son visualmente espectaculares: uno de éstos es la webcam situada en la zona donde se está

construyendo el telescopio y que permite conocer el día a día de las obras.

Así pues, mediante dos propuestas digitales con un estilo bien diferenciado, de lo más general a lo concreto, se puede hacer divulgación científica apta para todos los públicos.

Bibiana Bonmatí
bibore@yahoo.com

→ Para saber más:

Caosyciencia
<http://www.caosyciencia.com/>
GTCdigital
<http://www.gtcdigital.net/>
IAC
<http://www.iac.es/>

Els límits de la conscienciació

Com a norma general, el contacte de la població amb la natura és de gran valor per aconseguir un respecte més gran del medi ambient. No obstant això, el seu abús pot comportar greus perjudicis per a l'entorn. És per això que ens preguntem quins són els límits de la conscienciació humana, o concretament, si les zones protegides poden ser instruments de sensibilització

La comunicació, en tot el seu ampli espectre de registres —sigui des de la premsa diària o els documentals de televisió, fins a les exposicions, xerrades o visites guiades— és bàsica per fer la ciutadania còmplice dels problemes ambientals. La informació té un paper destacat en qualsevol actuació que vulgui implicar la població en aquesta problemàtica. Sense una tasca de conscienciació, s'endevina impossible l'èxit de la revolució ecològica que ens condueixi a un desenvolupament sostenible i respectuós amb el medi. Seguint la màxima que afirma que «conservem allò que estimem, estimem allò que coneixem i coneixem allò que ens han ensenyat», la divulgació permet que descobrim el nostre patrimoni natural, prenguem consciència dels problemes i reptes que se'ns plantegen i actuem en conseqüència.

Un recurs molt eficaç per despertar l'interès envers el medi ambient és el contacte directe amb l'entorn. Conèixer de primera mà, descobrir *in situ*, veure amb els propis ulls la riquesa ecològica del territori i els perills que l'amenacen són factors que potencien el respecte i l'estimació de la natura.

Els actuals models de gestió han afavorit que aquesta interacció es produís, en gran part, en els espais protegits. La majoria de les zones més riques ecològicament del nostre país gaudeixen d'algun tipus de protecció legal que ha estat prou positiu per a la seva conservació. S'hi han desenvolupat campanyes de reintroducció d'espècies i s'ha aconseguit, amb força èxit, compatibilitzar les activitats humanes amb la preservació del territori. Les polítiques de comunicació han fet que aquestes àrees, a més, protagonitzin la funció educativa que ara esmentàvem. S'hi han creat oficines d'informació i s'hi duen a terme infinitat

d'activitats divulgatives i pedagògiques. És aquí on els més menuts entren en contacte amb la natura i aprenen a respectar-la i estimar-la. Aprendre per conèixer, conèixer per estimar i estimar per conservar, un altre cop.

Aquesta interacció amb el medi, tan beneficiosa en molts aspectes, comporta, també, alguns inconvenients i perjudicis que normalment no es tenen en compte o queden reduïts a mals menors (el que en terminologia moderna s'anomenen *danyos colaterals*). Un dels principals és l'excessiva aflluència de públic. En pro d'aquesta funció conscienciadora, zones d'alt valor ecològic es converteixen en punts importants de concentració humana. El Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici rep aproximadament uns 500 000 visitants l'any. El Parc Natural de la Garrotxa i el del Delta de l'Ebre més de 400 000. De la mateixa manera, fins a 150 000 submarinistes poden arribar a capbussar-se anualment entre el fragilíssim ecosistema de les illes Medes. Sembla difícil que tants intrusos no suposin un impacte negatiu en aquests oasis, força petits i en dèbil equilibri. Amb aquestes quantitats de públic, el grau de deteriorament provocat per algunes actituds incíviques no és gens menyspreable. Simplement cal que un de cada cent visitants tingui un comportament inadequat per sumar milers d'agressions al cap de l'any.

Més enllà de l'impacte directe, no podem perdre de vista tot el que implica convertir-se en un focus d'atracció de tal magnitud: millorar els accessos, construir les infraestructures necessàries, dotar l'entorn de tots els serveis indispensables per poder engolir la munió de curiosos àvids de natura. Restaurants, hotels, carreteres, aparcaments i botigues han d'envoltar la zona.

Paradoxalment, lluny de buscar una solució de compromís, l'equilibri que fes compatible la preservació del medi i el necessari acostament de la població, les polítiques actuals tendeixen a publicitar els espais naturals com una oferta turística més. Es valora l'èxit d'un parc en funció del nombre volum de visitants que registra. Tot i que la preservació de determinades zones és clarament incompatible amb la seva excessiva freqüentació, se'n fa una difusió que desemboca en un allau de turistes als qui se'ls ha despertat, de sobte, l'interès per una àrea que, fins ara, ignoraven. En definitiva, un entorn desconegut, de difícil accés, poc alterat i de gran valor ecològic, es transforma, pel bé del medi ambient, en un nou destí turístic. Podem triar entre la platja, Portaventura, la ruta Gaudí o els espais naturals per esbargir-nos un cap de setmana.

Arribats fins aquí, un es pot preguntar sobre l'interès real dels gestors del territori en la noble causa d'usar les zones protegides com a instruments de sensibilització. Tot i que l'excessiva freqüentació vagi en detriment del patrimoni natural, les administracions no estan gens disposades a desapropiar l'interès que aquestes àrees desperten i els subsegüents beneficis econòmics que se'n deriven.

Amb la prioritat en el vessant econòmic, es posa en entredit la lloable voluntat de conscienciació ciutadana. Pot, fins i tot, fer la impressió que aquesta no és més que una simple excusa per facilitar l'arribada del turisme a tots i cadascun dels racons del nostre territori.

Dani Arbós
daniarbos@hotmail.com

Lliurament del Premi Literatura Científica en la seva 7a edició

El passat dia 14 de novembre del 2002 es va atorgar a Barcelona el 7è Premi Literatura Científica. El guanyador d'aquesta convocatòria ha estat Carles Lalueza, amb l'obra titulada *El color de la pell*.

El premi, coorganitzat per la Fundació Catalana per a la Recerca i Rubes Editorial, està dotat amb 6500 euros i serà publicat per l'editorial organitzadora. Carles Lalueza és doctor en biologia i està especialitzat en DNA antic, ha publicat nombrosos articles entre els quals destaca el publicat el 2001 a la revista *Nature* sobre la primera recuperació del genoma funcional d'una espècie extingida. Actualment treballa al Departament de Biologia Animal de la Universitat de Barcelona.

En aquesta obra, Carles Lalueza fa una reflexió sobre la càrrega de prejudicis i discriminacions derivats del color de la pell al llarg de la història i que, actualment, segueixen vigents a moltes cultures. A la vegada analitza aquesta característica, tan visible socialment, des del punt de vista científic, on el color de la pell no és un tret fonamental de la filogènesi de la nostra espècie. Tot això, ho fa amb rigorositat i seguint un estil narratiu i pedagògic.

La faceta divulgadora del guanyador ja havia estat reconeguda amb el Premi Europeu de Divulgació Científica 2001 que convoca la Universitat de València i amb l'èxit del seu llibre *Dioses y monstruos* (Rubes Editorial, 2001).

Els científics «objecten»

Més d'un miler de científics, 25 universitats, 14 centres i tres empreses privades s'han declarat «objectors» de la investigació militar, tot criticant el que consideren una «militarització» de la recerca científica espanyola produïda en els últims anys.

La destinació de fons a la investigació militar ha augmentat considerablement darrerament, i part d'aquests fons estan inclosos dins del pressupost assignat a R+D. Concretament es destina, de forma directa o indirecta, un 34 % a aquest tipus de recerca, amb l'inconvenient que els resultats obtinguts es mantenen en secret i, en general, triguen molt a aplicar-se a la societat civil, si és que n'arriben a tenir, de «sortida civil».

L'any 1999 el pressupost destinat a finalitats armamentístiques va ultrapassar el 50 %. Aquell any va néixer la campanya d'objecció científica de la mà de l'ONG Fundació per la Pau. En aquest

temps s'han anat afegint col·lectius, principalment d'universitats catalanes i altres organitzacions no governamentals. Entre els objectors es troben persones tan eminents com Federico Mayor Zaragoza, Carles Solà, Josep Egozcue, Mercè Durfort, Isabel Esteve i Vicenç Fisas, entre d'altres.

Els investigadors han subscrit una declaració en la qual rebutgen el percentatge destinat a finalitats militars; demanen al Govern més transparència en els pressupostos i la transferència gradual cap a àrees civils; es reclama als centres de recerca i a les universitats que garanteixin la transparència de la no finalitat militar de la recerca; i adquireixen el compromís de no participar en investigacions que puguin estar vinculades a objectius militars.

Convocat el Premi Ones Mediterrània 2003

El Centre d'Iniciatives Ecològiques, Mediterrània convoca el IX Premi Ones de la Mediterrània que s'atorgarà el 6 de juny del 2003 amb motiu del Dia del Medi Ambient. Aquest premi va dirigit a projectes relacionats amb l'estudi i la defensa de la natura. Té una dotació de 5000 euros, per al primer premi, i de 1800 euros, per al segon. El termini de lliurament dels treballs finalitza el 25 d'abril del 2003.

El premi està dirigit a aquelles iniciatives destinades a conscienciar o a dur a terme accions per la defensa del medi ambient. Els projectes han de ser viables i han d'incloure una memòria en què hi constin els objectius, la planificació, el pressupost, el finançament i recursos, i l'àmbit d'actuació.

→ Per a més informació:
Mediterrània, Centro de Iniciativas Ecológicas
Telèfon: 977 55 13 00
mediter@tinet.org
<http://www.mediterran.org>

El racó de la llengua

El llenguatge i les ciències de la vida

La biologia i la medicina són temes recurrents en els mitjans de comunicació, sobretot en la premsa escrita, en els telediàris i en els butlletins horaris de moltes emissores de ràdio. Quan les notícies procedeixen de l'estranger, la principal font informativa sol ser un text en anglès. Les condicions de preparació de les notícies, on la immediatesa és fonamental, fan que sovint el llenguatge no sigui acurat. Per una part, s'hi detecten calcs gramaticals de l'anglès (això és freqüent en tot tipus de notícies, independentment del camp de què es tracti); per una altra, errors en la traducció, especialment pel que fa a la terminologia. Malauradament, aquest problema no és exclusiu d'aquests mitjans; llibres, pel·lícules i publicacions multimèdia contenen sovint errors de traducció. Els mateixos professionals de la biologia i de la medicina solen reflectir en el seu llenguatge especialitzat la influència de l'anglès, llengua de la majoria de les publicacions científiques professionals.

El remei per combatre els errors gramaticals en la traducció és el bon coneixement de la llengua original i, principalment, de la llengua a la qual es tradueix. Pel que fa a la terminologia, cal comptar amb obres de referència adients o saber on recórrer per consultar els dubtes. Pel que fa a la medicina, el català té un *Diccionari enciclopèdic de medicina*, editat per Enciclopèdia Catalana, del qual se'n va publicar la segona edició l'any 2000 (la primera és de l'any 1990). Aquest diccionari conté vocabularis en altres llengües (alemany, anglès,

castellà, francès i italià), que remetent al terme català. Malgrat l'excel·lència d'aquesta obra, equiparable als millors diccionaris de medicina que existeixen en altres llengües de més difusió, aquests vocabularis, tan útils, són incomplets. A més, la rapidesa del desenvolupament científic i de l'aparició de nous conceptes fa que sovint els termes que representen aquests nous conceptes triguin un temps –poden ser alguns anys– a ser incorporats als diccionaris.

Un lloc on recórrer per consultar l'equivalència catalana de termes estrangers és el TERMCAT. Aquesta institució té entre les seves funcions la normalització dels neologismes catalans, d'acord amb la normativa de l'Institut d'Estudis Catalans. Un dels canals de difusió dels neologismes normalitzats pel TERMCAT és la Neoloteca, un banc de dades que conté tots els termes normalitzats des de l'any 1986. És accessible en línia a:

<http://www.termcat.es/neoloteca>

Conté més de 4500 denominacions catalanes normalitzades que són accessibles temàticament o a partir dels índexs alfabètics en català, castellà, francès, italià, anglès i alemany. Si el terme que es vol consultar no es troba en la Neoloteca, pot fer-se'n la consulta específica per telèfon (934 526 160) o per correu electrònic (consultes@termcat.es).

La Societat Catalana de Biologia publica els fulls *Què cal saber?* sobre terminologia i altres aspectes del llenguatge científic, principalment de les ciències de la vida i de la salut.

Aquests fulls són accessibles per Internet i un índex temàtic en facilita la consulta quan es fa una recerca específica. Es troben a l'adreça:

<http://www.iecat.net/scb/saber.htm>

De vegades, el desconeixement del camp científic del qual s'escriu és la causa d'errors ben curiosos com el comès en el capítol d'una sèrie televisiva (*CSI*, emesa per Tele 5 el 25 de novembre de 2002), en què un dels personatges –un bioquímic– explica que ha trobat en un cadàver «una proteïna globular molt gran... una proteïna dalton de 66 quilos». Aquesta traducció inversemblant (qui pot imaginar-se una proteïna de 66 quilos?), fruit probablement de les presses en la traducció, sembla indicar que el traductor o traductora desconeixia que el dalton és la unitat de massa atòmica en l'escala internacional, i que un dels seus múltiples més emprats és el quilodalton.

Mercè Piqueras
mpiq@retemail.es

Any 7
Núm. 31
Novembre - desembre del 2002

Papers ACCC de Comunicació Científica és una publicació de l'Associació Catalana de Comunicació Científica, té periodicitat bimestral, i ha estat creada per informar i constituir un vehicle de l'expressió científica i corporativa dels seus associats. Tots els articles van signats, ja que reflecteixen l'opinió dels seus autors, que es fan responsables dels seus continguts.

Edita

Associació Catalana de Comunicació Científica.

Consell Editorial

Joaquim Elcacho, Mercè Piqueras, Octavi López, Pau Senrra, Jaume Estruch.

Coordinació

Mercè Piqueras.

Secretaria

Mònica Viñas.

© *Papers ACCC de Comunicació Científica*. Es permet la reproducció del contingut d'aquesta publicació, sempre i quan s'hi faci constar la procedència.

Redacció i administració

Rambla de Catalunya 10 1r
08007 Barcelona.
Tel.: 93 412 11 11
Fax: 93 317 83 86
<http://www.acccnet.org>
e-mail: accc@fcr.es

Producció editorial

Rubes Editorial, S. L.
Sicília 236 Bis 2n 2a
08013 Barcelona.
Tel.: 93 231 12 00
Fax: 93 231 12 01
e-mail: rubes.editorial@rubes.es

Impressió

Grup 4 S.A.
Dipòsit legal: B-34311/96

Aquesta revista es publica amb l'ajut de la CIRIT i del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya

Ploma caudal

Una tragedia vestida de farsa

El hundimiento del *Prestige* y la consiguiente marea negra han evidenciado que, en los primeros años del siglo XXI, seguimos sin política ambiental, sin planes de emergencia, sin poder movilizar los enormes recursos y medios que se supone tenemos como país industrializado en beneficio de la mayoría

«Un gobierno del pueblo, sin información para el pueblo o sin los medios para conseguirla no es sino el prólogo de una farsa, de una tragedia o de ambas cosas.» Lo escribió uno de los padres de la independencia norteamericana, James Madison, aunque hoy sigue siendo una frase afortunada. Basta pensar en lo ocurrido durante las últimas semanas en Galicia. El hundimiento del *Prestige* y la marea negra que ha provocado ha sido una tragedia humana y ambiental que se ha desarrollado como una gran farsa.

Todos los gobiernos minimizan los peligros y exageran su importancia. Pero pocos como éste han estado más atentos a crear telediarios que a enfrentarse a una crisis. Primero dijeron que la marea negra no «existía»; después que el fuel se solidificaría por las bajas temperaturas unas vez hundido el petrolero; más tarde que sólo salían unos «hilillos» y ahora todo puede ocurrir. Entretanto, en casi toda la costa gallega está prohibido pescar y marisquear, las virginales islas del Parque Atlántico sufren una contaminación de muerte, el engrudo pestilente ha llegado a la cornisa cantábrica y amenaza las costas atlánticas francesas y el norte de Portugal.

En todo este tiempo, han sido los mismos gallegos, con los medios que han podido conseguir, y los miles de voluntarios llegados de toda España y Europa, los que han llenado el hueco dejado por el Estado durante las primeras semanas. Esta desaparición del Estado y de las responsabilidades gubernamentales ha ido acompañada, además, de un vacío informativo estrepitoso y de una manipulación no menos ruidosa. Las fuentes informativas citadas por la prensa nacional e internacional han sido el Instituto de Meteorología Portugués y

el Gobierno del país vecino; el CEDRE, el Gobierno francés y la Comisión Europea. No aparecen la Presidencia del Gobierno ni el Ministerio de Medio Ambiente, ni la Dirección General de Pesca, ni nada del CSIC ni de ninguno de los organismos concernidos del Estado. Al mismo tiempo, las palabras marea negra eran prohibidas en TVE y los profesionales de TVG («telegaita» para los gallegos) eran insultados por la manipulación de las noticias.

El momento cumbre fue convertir a las 200 000 personas que gritaron *Nunca Más* en Santiago de Compostela en una reunión de unos miles que básicamente increparon al líder de la oposición José Luis Rodríguez Zapatero por su «oportunismo».

La farsa y sus farsantes acabará. Pero nos habrá dejado con nuestras desnudeces. En los primeros años del siglo XXI seguimos sin política ambiental, sin planes de emergencia, sin poder movilizar los enormes recursos y medios que se supone tenemos como país industrializado en beneficio de la mayoría. Seguimos sin tener unos canales informativos libres de las manipulaciones públicas y sin unas fuentes informativas estatales independientes del gobierno de turno. Seguimos siendo un país preparado para la próxima tragedia, que volverá a vestirse de farsa.

Paco Valero
Director de *Integral*
paco-valero@rba.es